

életre megjegyezte ezt a fát és finom gyümölcsét. És itt Lovason tudta ismét viszontlátni kedves fáját, annyi év után! Elhatározta, hogy szerez egy példányt ebből a kedves gyümölcsfából, hogy még halála előtt megköstölhesse az 1957-58-as nyarak „szabadság”-ízű gyümölcsét. A Balaton-felvidéken fekvő apró faluban, Óbudaváron volt egy kertés parasztháza (melyet a Bokor közösséggel együtt birtokolt), s ott a kertben látott egy vadon kelt fiatal fehér szederfát, elhatározta, abba valami szakemberrel beleoltatja a nemes szedret. Megkeresték a Magyar Nemzet szombati Magazinjában remek gyümölcsészeti cikkekkel jelentkező író, Ambrus Lajost, s A. Lajoson keresztül így kerültem én is a „török szederfa” hadműveletbe. Egy jól szemző/oltó barátom, Simon László erdész technikus Nagyvázszyból, be is oltotta Gyümölcsoltó Boldogasszony nap táján a fácskát a Lovasról hozott oltócsapokkal. Sajnos, Bulányi atya mégsem tudta megköstölni az óbudavári török szedret, mert a koronába oltott részeket egy nagy vihar mind letördelte. Aztán 2010-ben az atya is elköltözött az örökké termő bibliai savanyú szedrek hazájába. Rám hagyta viszont a savanyú szederfa érdekes témáját, melytől most már én sem tudok szabadulni.

\*\*\*\*\*

BAJAI ÉVA

## KÖNYVAJÁNLÓ

Paulus tábornok a sztálingrádi hadjárat előtt autóbalesetet szenved, így minden másképp alakul: Németország megnyeri a második világháborút ebben a súlyos, letaglózó antiutópiában, melynek főhőse Klaus Arme, vezető náci ideológus: az ő 1942 és 2013 között írt naplórészleteiből áll a könyv. Az első bejegyzés idején tizennyolc, az utolsónál nyolcvankilenc éves. A „lett este és lett reggel” a Genézis könyvében a teremtés napjai közti időszakot jelöli, amikor az Arme-féle náci ideológia szerint Isten alszik vagy halott, esetleg felfüggeszti magát, egyben az erkölcsi, etikai normákat is. A civilizáció újabb lépcsőfokának eléréséhez mindig egy-egy ilyen állapot kell, ami felmenti a birodalmat és katonáit minden bűn alól, hiszen ezeket a fejlődés nevében követik el, a teremtés tökéletesítésére. Klaus Arme egész élete a családja hatalmáért vívott kérelhetetlen árnyék-háború, és az egész emberi civilizációt lassanként felémésztő birodalom szolgálatában telik. Legfőbb ellensége a folyamatos apokalipszis idején is jelen lévő kereszténység, mely újra és újra felbukkan áldozatai képében, akik arra születtek, hogy gyengességükkel megalázzák az erőseket. Vajon az egész világ a nácik élettere lesz, vagy az új Übermensch mégsem mindenható?

(Horváth László Imre: lett este és lett reggel, Magvető – Budapest 2014)



\*\*\*\*\*

BÓTA TIBOR

## A DÖNTÉSEI RÉVÉN SZABADDÁ VÁLÓ EMBER

A szabadság témájával foglalkozni lehetetlen vállalkozásnak tűnhet, és lehet, hogy az is. Nem véletlen, hogy örökké visszatérő, és máig lezáratlan témája a filozófiának, a pszichológiának és a társadalomtudományoknak. Ez persze azt is jelenti, hogy az embert még látszólagos megoldhatatlanságában is szüntelenül izgatja szabadsága kérdése – amit, ha egészben nem is, de talán apró falatokban meg tud emészteni. Az alábbi írás a szabadság ilyen „apró falatja”, a döntés és a szabadság viszonya. Egy kijelentés és számos kérdés, amit a kijelentés felvet. A kijelentés így hangzik: az ember döntései révén válik egyre szabadabbá. A kérdések közül, pedig íme, néhány. Nem akkor szabad-e az ember, ha nem kényszerül döntésre? Ha valami mellett döntünk, nem szabadságunkat csorbítjuk-e azzal, hogy megfosztjuk magunkat a további lehetőségektől? Szabad-e az ember, ha nem képes azt tenni, amit akar?

A döntés és szabadság vizsgálatánál különböző megközelítési lehetőségek kínálkoznak.

- Egyrészt vizsgálhatjuk azt, hogy a lehetőségek/meghatározottságok világában az ember akaratának van-e, és ha igen mekkora a szabadsága? Ez az ember akaratszabadságának vizsgálata.
- Másrészt vizsgálhatjuk azt is, hogy az ember cselekedetei mennyire képesek követni akaratát? Vajon képes-e az ember mindig azt tenni, amit akar? Vagy olykor megszenvedi, hogy azt teszi, amit nem akar (nem szeretne)? Ez az ember cselekvése közben átélt szabadságának<sup>1</sup> vizsgálata.

<sup>1</sup> A cselekvése közben átélt szabadság nem keverendő össze az ember cselekvési szabadságával, ami cselekvési lehetőségeinek halmaza.